

Retrato da teledocencia forzada: elevada desconexión, posta en valor da educación presencial e suspenseo xeral á Consellaría

Así o indica o resultado dunha enquisa realizada pola CIG-Ensino entre o día 11 e o 16 de abril e que contou coa participación de 6.352 docentes

Suso Bermello

Secretario Nacional CIG-Ensino

xbermello@cig-ensino.gal

REVISTA GALEGA
DE EDUCACIÓN

ISSN: 1132-8932

Páx. 24-27

A irrupción da emerxencia sanitaria no mundo educativo evidenciou que a teledocencia non pode substituír á educación presencial e, precisamente, puxo en valor a importancia que ten a presencialidade fronte a alternativas que, especialmente no ensino básico, nunca poden ser espello nin propostas con vontade de permanencia.

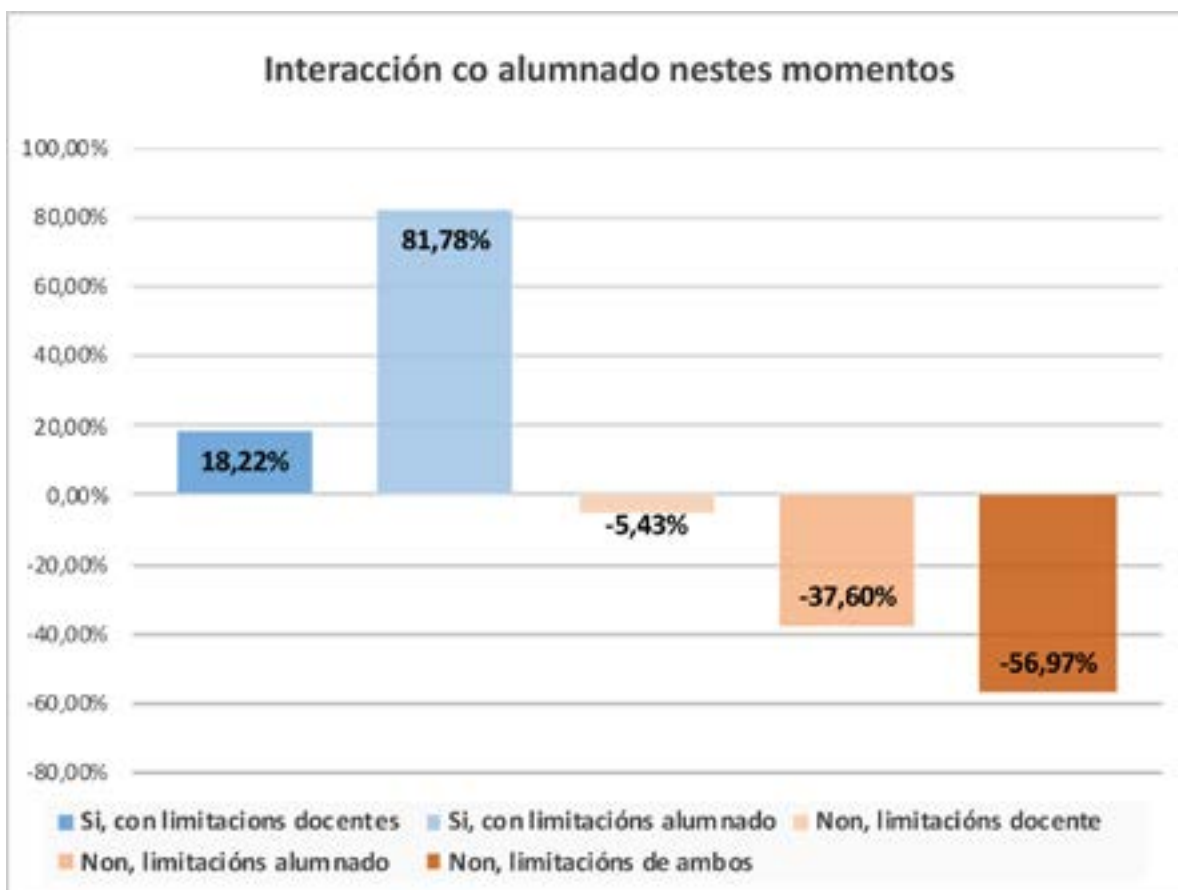
Na CIG-Enseño, máis alá de dar resposta sindical ás primeiras medidas da administración, entendemos que precisabamos contrastar a información da que dispuxemos desde eses primeiros días e ampliá-la, buscando unha fotografía o máis exacta posíbel dos efectos dese tsunami que pechou aulas e centros e converteu salóns e cuartos das casas de alumnado e profesorado en aulas virtuais. Foi así que puxemos en marcha unha enquisa que, certamente, superou as nosas expectativas e amosou unha outra realidade: o profesorado precisaba exteriorizar os problemas que o estaban cercando; existía unha elevada desconexión educativa que pre-

cisaba superar a desconexión informativa e social sobre o día a día do noso traballo como docentes.

No inquérito (<https://www.cig-ensino.gal/enquisa-teleco-cencia-coronavirus.html>) constatouse a fenda dixital e social do alumnado galego; que a teledocencia, malia os esforzos docentes, non podía dar resposta á atención á diversidade e que unha amplísima maioría do profesorado compartía a idea dunha promoción de curso aberta a excepcións - que debían ser observadas polo equipo docente e sen que dependese do coronavirus - e criticaba a indefinición e a falta de instrucións claras por parte da Consellaría de Educación.

Máis de 6.350 docentes participaron no inquérito deixando máis de 1.600 comentarios nos que se constataba a existencia dunha fenda dixital e social que levou a que unha ampla maioría dos participantes recoñecese dificultades para conectarse co seu alumnado.

A maioría (61%) afirmou que podía comunicarse con limitacións, principalmente con orixe no alumnado (o 82% dos que tiñan limitacións) mais en menor medida tamén dos e das docentes (18%). Como era previsible existía unha maior afectación derivada de vivir no ámbito rural, xa que ao respecto do alumnado que vive en cidades e vilas medias, marcouse un diferencial de dez puntos porcentuais (45% fronte a 34 ou 35%) no motivo que explicaba a falta de comunicación co profesorado. Mais, sen dúbida, o dato máis contundente foi que no 25% das aulas do profesorado que contestou ao cuestionario a participación era inferior ao 30%. Como resumo do resto de respostas, o profesorado contestou que en máis da metade das súas aulas participaba menos da metade do alumnado, e detallou nos comentarios que ademais de "problemas de cobertura" existían outros condicionantes socio-económicos detrás desta desconexión: dificultade das familias para o manexo dos dis-

positivos electrónicos e das plataformas educativas, pais e/ou nais que teñen que compaxinar traballo como servizos esenciais e/ou teletraballo co coidado das crianzas e que polo tanto precisan dos medios informáticos en horario escolar ou non dispoñen de tempo para acompañalos nas actividades de ensino/aprendizaxe, situacións económicas complexas derivadas de ERTes, despedimentos, peches de negocios familiares, etc.

A DUPLA DESCONEXIÓN: O ALUMNADO CON NEAE

No caso dos nenos e nenas que teñen diversidade funcional ou que precisan dun apoio específico comprobouse como sofren con maior carga de profundidade a falta de recursos e de interacción co seu profesorado habitual e coas especialistas de Pedagogía Terapéutica e Audición e Linguaxe. Máis de dous terzos das respostas apuntaron a unha diferenza apreciable co resto do alumnado. A metade delas (case un 35% do total das

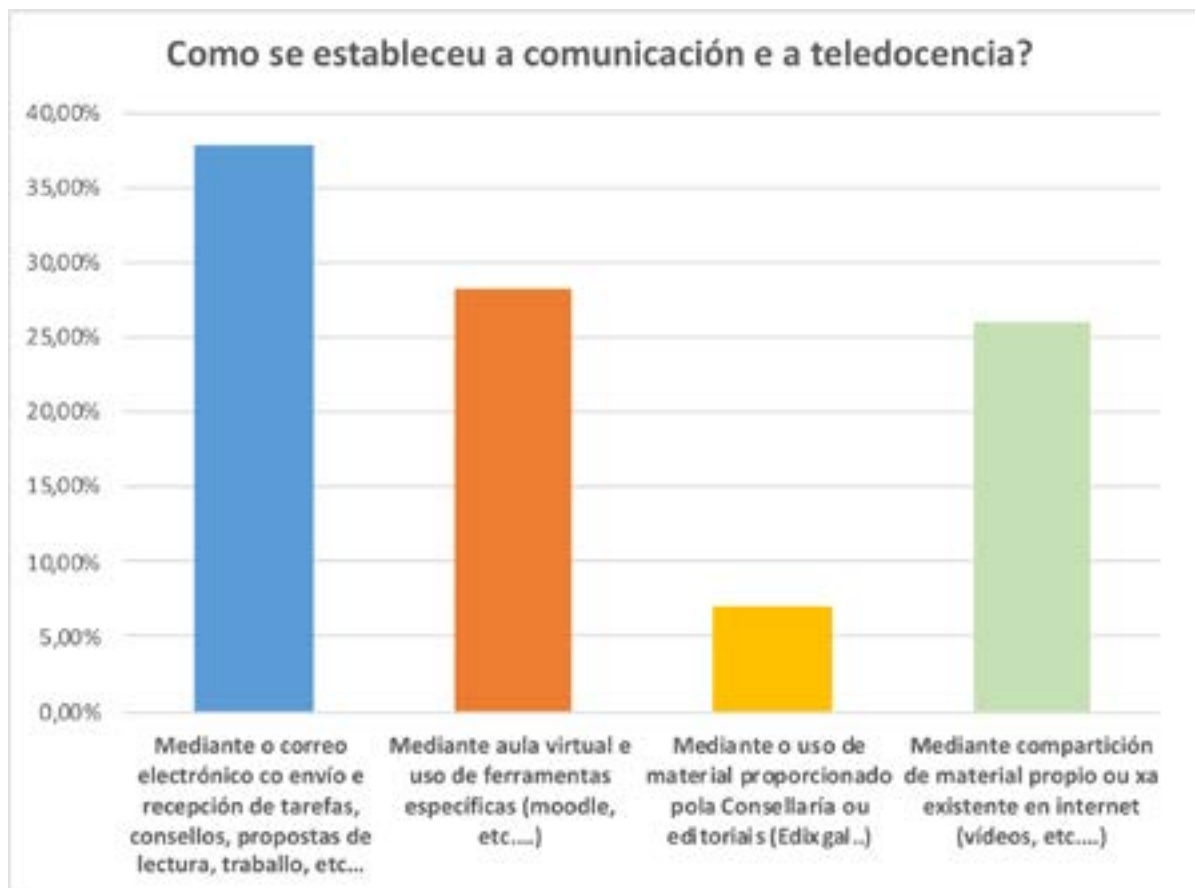
respostas) indicaron unha menor participación deste alumnado, mais destacaba unha porcentaxe case igual (31%) que apuntaba aos insuficientes recursos e materiais adaptados. Só un reducido 20% dos docentes que responderon afirmaron que a participación no ensino telemático era similar.

O profesorado achegou tamén un dato de valor respecto á atención ao alumnado con Necesidades Educativas de Apoio Específico: o 85% afirmou que non recibiu ningunha indicación específica para abordar a diversidade empregando a formación a distancia. Se unimos esta afirmación coa demanda de instrucións e apoio específico presentes noutras respostas ao inquérito é fácil chegar á conclusión de que estas serían especialmente necesarias.

PROFESORADO "ESTRESADO"

Dous terzos do profesorado que cumprimentou a enquisa

afirmou que a nova situación creada coa suspensión da docencia presencial e o confinamento lle supuxo un incremento moi importante de traballo, o que é doado de concluír se partimos dos datos recabados tamén na enquisa e que reflicten a situación de partida. O 54% do persoal docente afirmou que non contaba con formación ou experiencia previa na teledocencia. Este dato foi máis elevado en primaria (70%), como é obvio pola metodoloxía de traballo co alumnado de menor idade, que en secundaria e outros niveis (45%). En concreto, e tendo en conta o sistema educativo presencial e socializador no que estamos, case a metade do persoal docente de ESO e niveis superiores declarou que se tivo que enfrontar a esta nova situación practicamente de cero, co que isto implica de esforzo e dedicación, apoiándose en compañeiros e compañeiras e recursos propios e sen apenas respaldo da administración.

SUSPENSO Á CONSELLARÍA E Á INSPECCIÓN

No que houbo practicamente unanimidade entre o profesorado participante foi na sensación de sentirse "sós, abandonados pola administración, sen directrices claras e coa responsabilidade de tomar decisións de cara ás familias e ao alumnado que lle competen á autoridade educativa", tal e como se recollía nalgúns dos comentarios feitos anonimamente. O silencio e inacción que demostrou a Consellaría na xestión da crise, que foi duramente criticado pola CIG-Ensin, tamén foron dúas das queixas máis destacadas, xunto co feito de que a información chegaba a través dos medios de comunicación ou por algunha carta baleira de contido da conselleira Carmen Pomar.

A práctica totalidade do profesorado (95%) considerou como insuficiente a actuación da administración educativa e tan só un 5% entendeu como axeitada. O 90% reclamou a necesidade dunhas instrucións claras que permitisen afrontar o terceiro trimestre e a súa avaliación, así como o desenvolvemento deste até finais de curso.

No tempo transcorrido desde as suspensión das aulas, dous terzos do profesorado (66%) non recibiu ningún tipo de orientación sobre a adaptación das tarefas co cambio á teledocencia ou das destrezas a desenvolver co alumnado. Ese terzo do persoal docente que si recibiu orientacións ou indicacións afirmou que foi sobre todo a través do resto do profesorado (52%), especialmente do propio centro (40%) e en menor medida de fóra do centro (12%). Un papel destacado xogaron neste caso as direccións, que achegaron nun 44% dos casos as orientacións sobre posibles adaptacións á teledocencia. Un papel absolutamente irrelevante é o que tería xogado neste caso a inspección educativa, xa que só representaba o 3% da información e orientación achegada.

Mais se algo hai que destacar especialmente no caso da inspección é que as comunicacións non foron na inmensa maioría para asesorar ou brindar apoio senón só para funcións burocráticas e solicitude de informes.

TERCEIRO TRIMESTRE E PRÓXIMO CURSO

A consulta sobre cal debería ser a forma de proceder no terceiro trimestre foi unha das máis valiosas desta enquisa polo que supuxo á hora de darlle voz a quen coñece cal é a situación real das "aulas virtuais" galegas. En liñas xerais, houbo unanimidade á hora de establecer uns criterios de avaliación adaptados á nova situación. Un 93% dos que contestaron así o manifestaron.

Case un 79% considerou que o mellor criterio era unha promoción de curso no que as excepcións tiña que fixalas o equipo docente, en función da evolución do seu alumnado ao longo do curso, ciclo ou etapa segundo corresponder, mais sen que a interrupción da docencia presencial puidese afectar a esa promoción. Neste caso xogou un papel fundamental a etapa educativa na que se traballa, con diferenzas moi apreciábeis entre as mestras e mestres de primaria e do resto do profesorado de secundaria e outros niveis educativos.

Xa coa ollada posta na valoración das incidencias que o confinamento e a interrupción das aulas presencias fosen ter no curso 2020/21 unha inmensa maioría do profesorado (74%) consideraba que ía ser relevante.

O PERFIL DAS RESPÓSTAS

O 34% das respostas foron de mestres e mestras que imparten en Infantil, Primaria e Educación Especial, o 61% de docentes de Secundaria e FP e o 5% traballaba en escolas de idiomas e outros centros de ensinanzas de réxime especial (conservatorios, escolas de arte, etc). Por ámbi-

tos xeográficos algo menos da metade traballaba en centros urbanos (46%), sendo case o 17% quen estaba en centros de vilas de entre 10.000 e 20.000 habitantes, o 19% en centros de vilas de entre 5.000 e 10.000 habitantes e perto do 18% no medio rural. A participación de especialistas na atención á diversidade foi preto do 7% do total, entre mestras de Pedagogía Terapéutica (PT), Audición e Linguaxe (AL) e responsábeis do departamento de Orientación.

O INQUÉRITO DESEÑOUSE PARA AMOSAR A REALIDADE E ESTA FICOU AO DESCUBERTO

O inquérito non pretendeu ser un estudo estatístico irrefutable. Para iso precisaríamos doutras ferramentas demoscópicas e ese non era nin o noso cometido nin a nosa intención. Seguramente, desde o ámbito da investigación se podería facer, unha vez pasada a crise na súa etapa máis incisiva, un outro estudo que puidese servir para retratar todas as carencias e apuntar propostas para un futuro incerto. Desde a CIG-Ensin animamos a que sexan as nosas universidades as que poidan cubrir esa necesidade. Da Consellaría pouco agardamos. Correnta e oito horas despois do impacto dos resultados da enquisa da CIG-Ensin, promoveu un cuestionario claramente influenciado polo do sindicato e desta vez dirixido en exclusiva ás direccións. Nunca máis se soubo del.

O profesorado é unha parte central e insubstituíbel no proceso educativo e a presencialidade debe ser un dique de contención contra novos proxectos e deseños de hibridación coa teledocencia cando non de total primacía desta que xa se deixan ver, como acontece coa proposta da Xunta para as universidades galegas.

Para acceder ao estudo completo fai [clic aquí](#). ■